

Θεωρία Οικονομικής Πολιτικής

Διάλεξη 6: Αλληλεξάρτηση και Οικονομική Πολιτική

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Διδάσκων: Γιώργος Μαυρόπουλος

Οκτώβριος 18, 2024

Αλληλεξάρτηση

- Πρώτον, πώς θα πρέπει να συμπεριφέρονται οι υπεύθυνοι χάραξης εθνικής πολιτικής δεδομένης της **αυξανόμενης οριζόντιας αλληλεξάρτησης** μεταξύ των χωρών;
- Δεύτερον, πώς θα πρέπει να δομηθεί η **κάθετη αλληλεξάρτηση** μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης ώστε να βελτιστοποιηθούν τα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής;

Ανοιχτότητα

- Η οικονομική ανοικτότητα αποτυπώνει το βαθμό στον οποίο αποφάσεις από εγχώριους φορείς (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, κυβερνήσεις) επηρεάζονται από εξελίξεις στο εξωτερικό.

(A) Ανοιχτότητα Εμπορίου, 1960-2015^a

Ανοιχτότητα και αλληλεξάρτηση

- Το 2013 μόνο το 4.5% των εργαζομένων παγκοσμίως ήταν μετανάστες.
- Θα ήταν λάθος να υποθέσουμε ότι η παγκόσμια οικονομία είναι σήμερα **πλήρως ενοποιημένη**.
- Η εμπειρική έρευνα έχει επισημάνει την ύπαρξη μιας **μεροληψίας συνόρων**: οι αγορές εργασίας, αλλά και οι αγορές προϊόντων και κεφαλαίου είναι πολύ λιγότερο ενοποιημένες μεταξύ χωρών από ό,τι εντός χωρών.

Ανοιχτότητα και αλληλεξάρτηση

- Διεθνής αλληλεξάρτηση μπορεί να προκύψει ακόμη και **χωρίς εμπόριο ή μετακινήσεις κεφαλαίου και εργασίας** μεταξύ των χωρών.
- Πειστικό παράδειγμα αποτελεί η **κλιματική αλλαγή**: ακόμη και μια πλήρως κλειστή οικονομία συμβάλλει στις παγκόσμιες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου.
- **Απαιτείται συνεργασία** μεταξύ χωρών για δύο λόγους:
  - (1) Δημόσια αγαθά.
  - (2) Βελτιστοποίηση αποφάσεων Οικονομικής Πολιτικής.

Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά

- Δύο σημαντικές ιδιότητες των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρονται για κατανάλωση: **αποκλειστικότητα** και **ανταγωνιστικότητα**.
- Ως δημόσιο χαρακτηρίζεται ένα αγαθό το οποίο είναι μη αποκλειστικό και μη ανταγωνιστικό.
- Οι ιδιότητες της αποκλειστικότητας και της ανταγωνιστικότητας είναι **ανεξάρτητες**, πράγμα που σημαίνει ότι τέσσερις περιπτώσεις μπορούν να προκύψουν.

Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά

ΠΙΝΑΚΑΣ

3.1

Αποκλείσιμα αγαθά, ανταγωνιστικά αγαθά και δημόσια αγαθά

	Αποκλείσιμο	Μη αποκλείσιμο
Ανταγωνιστικό	Ιδιωτικό αγαθό <i>π.χ.: παπούτσια</i>	Κοινό αγαθό <i>π.χ.: αποθέματα ψαριών λίμνης</i>
Μη ανταγωνιστικό	Αγαθό ομίλου <i>π.χ.: εφευρέσεις που μπορούν να κατοχυρωθούν με πατέντες</i>	Δημόσιο αγαθό <i>π.χ.: φώτα δρόμου, καθαρή ατμόσφαιρα</i>

Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά

- Μη επαρκής προσφορά δημοσίων αγαθών λόγω έλλειψης κινήτρων.
- Παγκόσμια αγαθά: Προστασία κλίματος και χρηματοπιστωτική σταθερότητα.
- Δύο μεγάλες δυσκολίες:
  - 1 ποια είναι τα κατάλληλα μέσα ή κανόνες για την παραγωγή τους;
  - 2 ποιος θα συμβάλει στη χρηματοδότηση της παραγωγής τους;
- Π.χ.: το πρόβλημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη και η διεθνής ανάπτυξη.

Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά

- Η συνεργασία στην παραγωγή παγκόσμιων δημόσιων αγαθών μπορεί να σχεδιαστεί και να επιβληθεί με διάφορους τρόπους.
- Μέσω κοινών κανόνων (π.χ., ΠΟΕ).
- Ένας λιγότερο απαιτητικός τρόπος συνεργασίας βασίζεται σε «μαλακό» διακανονισμό.
- Παράδειγμα αποτελεί η συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, που αφορά εθελοντικές δεσμεύσεις από τις συμμετέχουσες χώρες.

Διεθνείς εξωτερικές επιδράσεις

- Παραδείγματα εξωτερικών επιδράσεων:
- Τον Σεπτέμβριο του 2008, η απόφαση της ιρλανδικής κυβέρνησης να **αυξήσει το κατώτατο όριο εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων** από €20.000 σε €100.000 γρήγορα ακολουθήθηκε από τις ευρωπαϊκές χώρες-εταίρους.
- Το καλοκαίρι του 2015, η απόφαση της Γερμανίας να **ανοίξει τις πόρτες της στους πρόσφυγες** από τη Μέση Ανατολή είχε σημαντικές συνέπειες για τη γειτονική Αυστρία.
- Τον Δεκέμβριο του 2015, η απόφαση της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ να **προβεί σε μη αναμενόμενες αυξήσεις επιτοκίων** οδήγησε σε καθαρή εκροή κεφαλαίων από αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες και σε υποτίμηση ορισμένων αδύναμων νομισμάτων.

Διεθνείς εξωτερικές επιδράσεις

- Οι τρεις παραπάνω περιπτώσεις δείχνουν ότι οι αποφάσεις μιας χώρας μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά χώρες-εταίρους.
- Οι παγίδες αυτών των μεμονωμένων αποφάσεων και τα οφέλη από το συντονισμό αποτυπώνονται στο γνωστό **‘δίλημμα των κρατουμένων’**, σύμφωνα με το οποίο **ασυντόνιστες αποφάσεις**, που λαμβάνονται ξεχωριστά από δύο κρατούμενους είναι **μη βέλτιστες**.

Το δίλημμα των κρατουμένων

ΠΙΝΑΚΑΣ

B3.1

Δίλημμα κρατουμένων και αποδόσεις αποφάσεων

Κρατούμενος 1	Κρατούμενος 2	
	Καταγγελία του άλλου	Συνεργασία με τον άλλον
Καταγγελία του άλλου	(-5, -5)	(0, -10)
Συνεργασία με τον άλλον	(-10, 0)	(-1, -1)

- Ισορροπία **Nash** (-5,-5) και **βέλτιστη** ισορροπία (-1,-1).
- Η **μη συνεργατική** ισορροπία είναι ευσταθής.
- Η **συνεργατική** ισορροπία είναι ασταθής.

Προβλήματα διεθνούς συντονισμού

Επιχειρήματα κατά του συντονισμού:

- 1 Οι εξωτερικές επιδράσεις των εθνικών πολιτικών μπορεί **να μην είναι σημαντικές**.
- 2 Οι κυβερνήσεις και οι άλλοι φορείς χάραξης οικονομικής πολιτικής είναι **υπόλογοι μόνο στους πολίτες της χώρας τους**.
- 3 Ακόμη και αν υπάρχει συμφωνία για κοινή δράση, οι κυβερνήσεις και οι άλλοι σχετικοί φορείς μπορεί **να μην εφαρμόσουν** τις συμφωνημένες πολιτικές.
- 4 Το μέγεθος της οικονομίας.

Προβλήματα διεθνούς συντονισμού

- 5 Οι υποθέσεις σχετικά με το **πώς λειτουργεί η οικονομία** συχνά διαφέρουν – οι κυβερνήσεις βασίζονται σε διαφορετικά οικονομικά υποδείγματα.
- 6 Ο **συντονισμός ακατάλληλων μέτρων** οικονομικής πολιτικής οδηγεί σε κατώτερα αποτελέσματα.
- 7 Ο **συντονισμός** μόνο μεταξύ ενός **υποσυνόλου φορέων** μπορεί να χειροτερεύσει παρά να βελτιώσει το αποτέλεσμα των πολιτικών.

Παγκόσμιοι οργανισμοί και διεθνής διακυβέρνηση

- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.
- Παγκόσμια Τράπεζα.
- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.
- Παγκόσμια διακυβέρνηση.
- **Απειλή:** άνοδος περιφερειακού εμπορίου.

Ομοσπονδίες και ενώσεις κρατών

- Περίπου 30 χώρες του κόσμου, που αντιπροσωπεύουν το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού, επισήμως ταξινομούνται ως ομοσπονδίες (ή συνομοσπονδίες), όπου ένα μεγάλο μέρος των πολιτικών αποφάσεων λαμβάνονται σε **υποεθνικό επίπεδο**.
- Ακόμη και στην περίπτωση **ενιαίων κρατών**, ορισμένες αποφάσεις λαμβάνονται αποκεντρωμένα σε **υποεθνικό επίπεδο**.
- Ο βαθμός αποκέντρωσης ωστόσο ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα.
- Συνομοσπονδία και σε **υπερεθνικό επίπεδο**.

Τα οικονομικά των ομοσπονδιών και των ενώσεων

- Βασικός κανόνας είναι η δημοσιονομική ισοδυναμία - χρηματοδότηση μιας δημόσιας πολιτικής πρέπει να συμπίπτει με τη γεωγραφική περιοχή όπου αυτή έχει επίδραση.
- Εξωτερικότητες - εσωτερικότητες.
- Επιλογή μεταξύ συγκέντρωσης και αποκέντρωσης: θεώρημα της αποκέντρωσης του Oates (1972).
- Ετερογενείς προτιμήσεις και εξωτερικότητες: η κατανομή αρμοδιοτήτων συνιστά δίλλημα (Alesina et al. 2005).

Τα οικονομικά των ομοσπονδιών και των ενώσεων

Η συνάρτηση χρησιμότητας ενός αντιπροσωπευτικού ατόμου στην περίπτωση μιας «αυτόνομης» χώρας i ($i = 1$ έως N) ορίζεται ως

$$U_i = Y_i - G_i + \alpha_i H(G_i) \quad (\text{B3.3.1})$$

ενώ στην περίπτωση μιας χώρας που συμμετέχει στην ένωση ορίζεται ως

$$U_i = Y_i - G_i + \alpha_i H\left(G_i + \beta \sum_{j \neq i} G_j\right) \quad (\text{B3.3.2})$$

όπου Y_i είναι το εισόδημα στη χώρα i , και G_i αντιπροσωπεύει την παροχή του κοινού αγαθού από τη χώρα i , που χρηματοδοτείται από φορολογία. Έτσι, $Y_i - G_i$ είναι το

Τα οικονομικά των ομοσπονδιών και των ενώσεων

50% της κατανομής). Η βέλτιστη παροχή του αγαθού από κάθε μέλος της ένωσης τότε είναι $\widetilde{G}_N$:

$$\alpha_m H'(\widetilde{G}_N) = \frac{1}{1 + \beta(N - 1)} \quad (\text{B3.3.3})$$

Καθώς το H' είναι φθίνουσα συνάρτηση (η συνάρτηση H είναι κοίλη), το βέλτιστο επίπεδο παραγωγής του κοινού αγαθού είναι αύξουσα συνάρτηση:

- του αριθμού των μελών N
- του μεγέθους των εξωτερικοτήτων β
- της προτίμησης α_m της διάμεσης χώρας

Πρόκειται για μια εφαρμογή του υποδείγματος του μέσου ψηφοφόρου (Πλαίσιο 2.11, Κεφάλαιο 2): αυτό που έχει σημασία δεν είναι η μέση προτίμηση, αλλά η προτίμηση του ψηφοφόρου που «παίρνει» την απόφαση. Βέβαια, το αποτέλεσμα εξαρ-

Τα οικονομικά των ομοσπονδιών και των ενώσεων

- 1 Επίδραση απο εξωτερικότητες και μετατόπιση εσωτερικής ισορροπίας.
- 2 Μετατόπιση ισορροπίας μακριά απο προτιμήσεις κάποιων μελών.
  - Παράδειγμα: εμπορική πολιτική ΕΕ.
  - Παρόμοιο επιχείρημα ισχύει και για **αρνητικές εξωτερικότητες**.

Σύνοψη

- Αλληλεξάρτηση και ανοιχτότητα.
- Παγκόσμια δημόσια αγαθά.
- Εξωτερικές επιδράσεις.
- Διεθνής συντονισμός.
- Τα οικονομικά των ομοσπονδιών.